

Opnieuw een albino Gladde slang in de Meinweg

Recentelijk verscheen de vondst van een albino Gladde slang (*Coronella austriaca*) als voorpaginanieuws in de Limburgse kranten. Hierbij werd de vraag gesteld hoe zeldzaam een dergelijk verschijnsel is bij deze soort. Opmerkelijk genoeg is de enige betrouwbare melding uit Nederland eveneens afkomstig uit het Meinweggebied. In 1988 werd door Bert Clerx een volwassen exemplaar aangetroffen langs de Lange luier (LENDERS, 1989). Het betrof een partieel albino dier waarbij blijkbaar wel carotenoiden en pteridine (geel-rode pigmenten), maar geen melanine (donkere pigmenten) waren ge-

vormd. Dit uitte zich in een crèmekleurig lichaam met rode vlekken. Het in 2007 gevonden exemplaar had dezelfde kleurafwijking [figuur 1]. De onderzijde was geheel rood, aan de bovenzijde was het vlekkenpatroon slechts vaag zichtbaar. De vele rode pigmenten aan de buikzijde doen vermoeden dat sprake is van een mannelijk exemplaar. Net zoals in de Peel is in het Meinweggebied veelal een geslachtsonderscheid op kleur mogelijk. Bij de mannelijke dieren overheersen de rode pigmenten, terwijl de vrouwelijke dieren vaak grijsachtig bruin zijn (KEUSERS & LENDERS, 2005).

juveniel exemplaar, wat tevens verklaart dat het dier diverse dagen op dezelfde plek kon worden gevonden. Pasgeboren Gladde slangen blijven om goed op te warmen vaak nog dagen in de buurt van de worplekken liggen. Waarschijnlijk was het dier eind september geboren, omdat aan de helderheid van de ogen en het scherpe vlekkenpatroon kon worden opgemaakt dat de eerste vervelling net had plaatsgevonden. Het geboortetijdspit is daarmee voor deze Gladde slang mogelijk wat aan de late kant. De geboortepiek voor Gladde slangen ligt in deze omgeving normaal in eind-augustus en begin september (KEUSERS & LENDERS, 2005).

A.J.W. Lenders

De ontdekking in het Meinweggebied in 2007 kwam toe aan Meinweggids Leo Custers die het juveniele dier op 10, 13 en 15 oktober langs het Commiezenpad in de buurt van de Vossekop waarnam. Ditmaal dus een

FIGUUR 1
Juveniele albino Gladde slang (*Coronella austriaca*) langs het Commiezenpad (foto: Leo Custers).

Literatuur

- KEUSERS, P.L.G. & A.J.W. LENDERS, 2005. Het voortplantingsgedrag van de Gladde slang. Een ecologische studie in het noordelijk Peelgebied. *Natuurhistorisch Maandblad* 94(12):263-268.
- LENDERS, A.J.W., 1989. Partieel albinisme bij een gladde slang (*Coronella austriaca* Laur.). *Natuurhistorisch Maandblad* 78 (6):102-103.

BOEKBESPREKINGEN

DE NATUUR ALS BONDGENOOT De wereld van Heimans en Thijssen in historisch perspectief

COESEL, M., J. SCHAMINÉE & L. VAN DUUREN, 2007. KNNV Uitgeverij, Utrecht. 288 pagina's, 23,5 bij 29,7 cm, full colour. ISBN 978 90 5011 224 6. Prijs € 29,95 (leden KNNV/NHGL € 26,95).

Het eerste dat opvalt als dit boek ter hand wordt genomen is het forse

formaat, dat gelijk is aan dat van de welbekende Verkade albums, en de dieprode kleur van de omslag. Het is niet alleen vanwege deze uiterlijke kenmerken dat hier gesproken kan worden van een opvallend boek. Het boek is duidelijk in drieën in te delen: een kroniek van feiten en gebeurtenissen aangaande milieu en natuur die het tijdperk van 1845 tot 2005 omvat, verder een vijftigtal essays betreffende personen en uiteenlopende onderwerpen, en ten slotte de grote hoeveelheid zowel fraaie als informatieve afbeeldingen, ongeveer 500 in getal. Het boek is meer dan een zoveelste verhandeling over het 'natuurvriendenduo' Eli Heimans en Jac. P. Thijssen. Dit alleen al vanwege de lange periode waarop het boek betrekking heeft, de 19^e en 20^e eeuw tot het prille begin van de huidige eeuw. Feiten aangaande milieu- en natuurbescherming in ons land worden overzichtelijk gepresenteerd en in de historische context geplaatst. Veel aandacht wordt geschonken

aan een aantal Nederlandse natuurbeschermers van uiteenlopend pluimage. Velen ervan zullen vandaag de dag vergeten zijn bij het grote publiek maar worden hier 'in woord en beeld' terecht gememoreerd. Vooral de sfeervolle historische foto's roepen een heel ander tijdsbeeld op, vergeleken met het huidige, zonder dat dit als sentimenteel wordt ervaren. Eén van de essays, nummer 31, is gewijd aan het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg opgericht april 1910, en de rol ervan in de natuurbescherming van de provincie Limburg. Ook wordt stil gestaan bij de restricties en voorwaarden voor het lidmaatschap. Zo konden bijvoorbeeld Heimans en Thijssen geen "gewoon" lid met stemrecht worden, omdat ze niet woonachtig in de provincie waren, dit ondanks het feit dat Thijssen in Maastricht geboren was. Er wordt ook aandacht geschonken aan de wetenschappelijke output van het genootschap, bijvoorbeeld aan de uitgave van het thans bijna 100 jaar

oude *Natuurhistorisch Maandblad*, waarvan enkele afbeeldingen van de omslag in het boek. Opmerkelijk is dat één van de afgebeelde nummers van juni 1997 als 'recent verschenen' wordt aangeduid. Eén van de personen die in dit essay ontbreekt, is Dr. W.H. Diemont, een natuurbeschermers met voor die tijd al een opmerkelijke visie op natuur en landschap. Zonder zijn activiteiten zou Limburg er momenteel anders uit hebben gezien. Zo zou de bekende Orchideeëntuin in het Gerendal er niet zijn geweest. Diemont wordt in het boek slechts twee keer genoemd, steeds in verband met deze 'tuin', waarvan als oprichtingsdatum zowel 1959 als 1958 wordt genoemd. Bij de prominente leden van het genootschap wordt een persoon als Dr. E. Wasmann, de "mierenpater", niet vermeld, terwijl zijn wetenschappelijke collectie deel uitmaakt van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht, en waarvan de waarde zo hoog werd geschat, dat deze tijdens de Tweede Wereldoorlog

in de Sint-Pietersberg werd ondergebracht met als directe buur De Nachtwacht!

De genoemde schoonheidsfoutjes doen niets af aan de waarde van het boek, en kunnen gemakkelijk worden gecorrigeerd bij een eventuele volgende druk. Een boek van deze kwaliteit zal ongetwijfeld een ruime verspreiding beschoren zijn. Het is een gedegen naslagwerk in de goede betekenis van het woord en zal zeker veelvuldig ter hand worden genomen. Het zal ook ongetwijfeld bijdragen aan discussies betreffende het behoud van het natuurhistorisch erfdeel in ons land, een discussie die al anderhalve eeuw wordt gevoerd. Het boek is van harte aan te bevelen aan een breed scala van lezers.

J.H.WILLEMS

EUROPEES BESCHERMDE NATUUR IN VLAANDEREN

Habitattypen / Dier- en plantensoorten

DECLER, K. (RED.), 2007. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Nr. M.2007.01. INBO, Brussel. 584 pagina's. ISBN 978-90-403-0267-1. Prijs € 36,50 (voor leden van Natuurpunt € 32,85), exclusief verzendkosten. Het boek is te bestellen bij winkel@natuurpunt.be of in de boekhandel.

De aanwijzing van Natura 2000-gebieden maakt heel wat los in Nederland en België. Hoewel de daadwerkelijke begrenzing van deze gebieden in Nederland wederom op zich laat wachten, zijn in 2004 al twee boeken over de Europees beschermenswaardige Nederlandse habitattypen en soorten verschenen. Deze boeken van de hand van Janssen & Schaminée hebben nu hun Vlaamse evenknie gekregen, die nogal eufemistisch "mededelingen" wordt genoemd. Het boek is in groot

formaat uitgevoerd en is een kloekke vier centimeter dik.

Het bestaat uit vijf delen. In bijna 45 pagina's worden eerst de achtergronden en de werking van het Europees natuurbeleid in relatie tot Natura 2000 geschetst. Het is taai kost die resulteert in kaarten en tabellen met daarin aangegeven de ligging van alle Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (die samen het Natura 2000-netwerk vormen) die Vlaanderen heeft aangewezen, en de soorten en habitats die voor deze aanwijzing gezorgd hebben.

Het tweede deel over habitattypen is interessanter leesvoer voor een in natuur geïnteresseerd publiek. Het beschrijft in 300 pagina's 49 habitattypen waarvan Vlaanderen belangrijke voorbeelden binnen zijn grenzen heeft liggen. Naast een beschrijving en de kenmerkende soorten worden in deze beknopte teksten ook altijd enige woorden besteed aan bedreigingen, beheer en ontwikkelingskansen van het beschreven habitat. Dit tekstblok wordt verfraaid met passende, over het algemeen bijzonder mooie foto's van het habitattypen en enkele voorbeelden van soorten die er leven. Niet alleen aabare soorten worden getoond, ook een onooglijke soort als Oeverkruid wordt bijna kunstzinnig afgebeeld.

In de delen 3 en 4 volgen de beschrijving van de voor Vlaanderen relevante soorten die in de bijlagen van de Habitat- respectievelijke Vogelrichtlijn worden genoemd. Totaal gaat het hier om 94 soorten vogels en 57 andere planten- en diersoorten. Het valt daarbij op dat ook soorten waarbij Vlaanderen nauwelijks van belang is toch aandacht krijgen. Alle soorten krijgen één pagina tekst, met daarop een fotootje, een stippenkaartje met het actuele voorkomen van de soort en de begrensde Natura 2000-gebieden waar deze voor zouden kunnen komen. De tekst is kort en krachtig met aandacht voor onder andere bedreigingen en beheer. Vooral dit laatste geeft een goed en een veelal actueel beeld van gewenste maatregelen waar desoort bij gebaat is. Het boek sluit af met een aantal bijlagen waarin onder andere geselecteerde literatuur en een uitgebreide soortenindex te vinden zijn.

Na het doorbladeren van dit boekwerk weet je welke juweeltjes op natuurgebied Vlaanderen (nog) rijk is. Tevens vormt het een goed naslagwerk voor iedereen die betrokken is bij of geïnteresseerd is in Natura 2000. Het is daarmee een uitstekende aanvulling op de

vergelijkbare Nederlandse boeken, die samen minder dan de helft aan pagina's beslaan.

ARIAN OVAA

DE MINERALEN VAN NEDERLAND

NILAND, T.G., J.C. ZWAAN, D. VISSER & J. LELOUX, 2007. Uit de serie Geologie van Nederland (redactie L.W. van den Hoek Ostende & F.P. Wesselingh). Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden. 104 pagina's. ISBN 978-90-6391-003-7. Prijs € 32,50. Verkrijgbaar in de boekhandel.

Voor het eerst is er een boek uitgegeven over de mineraalsystematiek van Nederland. Vooral wie op de hoogte is van de geologische opbouw van ons land zal zich verbazen dat de auteurs een lijst presenteren van ruim 60 mineraalsoorten. Te meer omdat alleen lokaal ontstane mineralen worden beschreven en mineralen in zwerfstenen of riviergrind buiten beschouwing worden gelaten.

Aan dit rijtje van ons omringende landen waarvan mineralogische beschrijvingen eerder werden uitgegeven, kan nu Nederland toegevoegd worden met een fraai uitgevoerd en gebonden boek. Het mineraaloverzicht is hoofdzakelijk samengesteld aan de hand van de grote mineralencollecties van Teylers Museum in Haarlem, de Universiteit Utrecht en het Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis in Leiden. Naturalis heeft de mineralencollectie in depot die vanaf het begin van de 20^e eeuw is bijeengebracht door het voormalig Geologisch Bureau in Heerlen. Een mineralogische beschrijving van Nederland zou zonder deze collectie nooit volledig kunnen zijn en de auteurs hebben hier dan ook ruimschoots gebruik van gemaakt. Voor het overige deel

van de vermelde mineralen zijn literatuurbronnen gebruikt.

Mineralen worden volgens een bepaalde systematiek geïnclassificeerd, hier is gekozen voor het systeem van de Duitse mineraloog Hugo Strunz (1910-2006) die in de Europese literatuur het meest gangbaar is. In één hoofdstuk wordt een beknopte uitleg gegeven over de geschiedenis van de systematiek.

De beschrijvingen van de mineralen worden voorafgegaan door geologische en mijnbouwkundige uiteenzettingen van de verschillende milieus waarin ze zijn ontstaan: de verteringen in Zuid-Limburg, de ondergrondse zoutvoorkomens van Noordoost-Nederland, de Winterswijkse kalksteengroeven, het Zuid-Limburgse Krijtgebied, de Tertiaire kleien en ijzerhoudende mineralen die in vele vormen over een groot deel van Nederland voorkomen.

Het belangrijkste deel van het boek is het hoofdstuk "Nederlandse mineralen" waarin een voor Nederlandse begrippen omvangrijke lijst van soorten de revue passeert. Het merendeel van de beschreven mineralen is afgebeeld, de foto's zijn van goede kwaliteit. De auteurs hebben karakteristieke voorbeelden geselecteerd uit de grote hoeveelheid aan mineralen die hun in bovengenoemde collecties ter beschikking stonden. De beschrijvingen geven informatie over de mineraalsoort zelf en locaties waar vondsten van bekend zijn. Ook de oud-Nederlandse namen worden gegeven, vaak gaat het om van oorsprong oudere Duitse mijnwerkersterminologie. Verder zijn er lijsten opgenomen met aan de mineralogie gerelateerde vaktermen en een overzicht van "Nederlandse mineralen in collecties". Achter in het boek en op een losse bladwijzer is een mineralenindex opgenomen.

Uit de talrijke literatuurverwijzingen in de tekst blijkt dat de auteurs veel literatuur in handen hebben gehad, wat heeft geresulteerd in een ruim negen bladzijdes tellende literatuurlijst. Het boek bevat echter vrij veel storende onjuistheden. Vooral uit de beschrijvingen van de carbon-mineralisaties, die juist het zwaartepunt vormen van de systematiek, blijkt dat dit literatuuronderzoek nogal slordig is uitgevoerd. Op diverse plaatsen worden referenties fout geciteerd of verouderde inzichten gebruikt. Desondanks wordt met dit boek gedemonstreerd dat Nederland een

verassende variatie aan mineralen rijk is. Het is niet alleen interessant voor iedereen die zich al dan niet professioneel met Nederlandse mineralen bezighoudt, maar het boek heeft door de prettig leesbare tekst ook voor de leek informatieve waarde.

HANS BONGAERTS

DE NEDERLANDSE STEENVLIEGEN (PLECOPTERA) Entomologische tabellen deel 1

KOESE, BRAM, 2008. Nederlandse Entomologische Vereniging, EIS-Nederland/Museum Naturalis. Leiden. 158 pagina's, genaaid en gebonden. ISSN 1875760Z. Prijs € 15,-. Verkrijgbaar via e-mailadres: eis@naturalis.nl. Meer informatie is te vinden op internetpagina www.naturalis.nl/ET.

Bram Koese heeft voor zijn studie biologie in Leiden het voorkomen en de verspreiding van de Nederlandse steenvliegen geïnventariseerd. Tevens heeft hij een goede determinatiesleutel voor deze diergroep gemaakt. Het resultaat mag er zijn. Een helder geschreven boek met mooie illustraties, goed leesbare tekeningen en prachtige foto's. Wanneer je op zoek bent naar een overzichtelijke diergroep om je

inventarisatie-energie op te richten en je kunt voorzichtig omgaan met kwetsbare (bron)milieus, dan is dit een diergroep waar je, zeker na het doornemen van dit boek, onmiddellijk voor kan vallen.

Wat ik zeer waardeer aan dit boek is het feit dat het systematisch is opgebouwd, de beschrijving van iedere soort is volgens eenzelfde stramien gebeurd en de hoeveelheid tekst is beperkt gebleven.

Het boek beschrijft kort en bondig de levenscyclus en levenswijze van steenvliegen, hoe je larven en volwassenen kunt verzamelen, kweken en conserveren. In een paar korte paragrafen wordt vervolgens aandacht besteed aan de historische publicaties over steenvliegen en over de veranderingen die zich in de loop van de tijd (de laatste eeuw)

hebben voorgedaan die tot het verdwijnen van veel soorten hebben bijgedragen. Steenvliegen behoren tot de meest gevoelige insecten die het grootste deel van hun leven als larf in het water doorbrengen. Ze zijn dan ook uitermate gevoelig voor verontreiniging, lage zuurstofgehalten en hogere temperaturen. Als inleiding op de determinatiesleutels voor de larven en de volwassen dieren wordt een goede beschrijving gegeven van de lichaamsbouw. Volwassen dieren onderscheiden zich van min of meer gelijkende groepen door de plat over het achterlijf gevouwen twee paar vleugels. De larven zijn te herkennen aan de twee lange staartdraden. Er zijn ook eendagsvlieglarven die twee staartdraden hebben, maar dan heeft die larf ook kieuwen aan het achterlijf, hetgeen bij steenvliegen niet het geval is. Sommige keverlarven beschikken ook over twee staartdraden, maar in dat geval ontbreken de vleugelscheden die bij steenvlieglarven goed zichtbaar zijn in de latere stadia.

Het boek vervolgt met een systematisch overzicht van de 27 Nederlandse soorten. Daarna volgen de determinatiesleutels, apart voor de volwassen dieren en de larven, met goed leesbare, dichotome tabellen met duidelijke kenmerken en bijbehorende tekeningen. Er zijn aparte sleutels voor de volwassenen en de larven, met eerst een tabel tot op

geslacht en dan per geslacht tot op soort, voor zover mogelijk.

Het laatste deel van het boek besluit met een bespreking van alle 27 soorten, kenmerken van larven en volwassenen, verspreiding, ecologie en biologie. Per soort wordt een verspreidingskaartje gepresenteerd met gegevens van de periode voor 1951, de periode vanaf 1951 tot 1980 en de periode na 1980. Opvallend doch niet verrassend is dat de meeste soorten beperkt zijn in hun verspreiding tot Oost- en Zuid-Nederland, waarbij de meest algemene soort *Nemoura cinerea* de grootste geografische verspreiding toont. Op de soort *Amphinemura standfussina*, komen alle resterende steenvliegsoorten van Nederland voor in Limburg, soms alleen in het uiterste noorden, zoals *Nemoura cambrica*, of alleen in het zuiden zoals *Protonemura risi*. Het boek sluit af met een overzichtelijke lijst van alle Noordwest-Europese soorten en het voorkomen in Nederland, Duitsland, België, Luxemburg en Groot-Brittannië.

Iedereen die zich bezig houdt met de macrofauna van het stromende water raad ik aan dit boekje aan te schaffen. Het is een zeer goed leesbaar werk met veel wetenswaardigheden over deze sterk bedreigde diergroep en met een bruikbare determinatiesleutel.

HARRY TOLKAMP

RECENT VERSCHENEN

LAMBRECHTS, J., E. STASSEN, M. JANSSEN & F. VANKERKHOVEN, 2007. *Natuurontwikkeling in Hoegaarden en de effecten op bodembewonende ongewervelden. Verslag van een uitgebreid bodemvalonderzoek.*

Natuurpunt Velpe-Mene, Glabbeek, België (56 pp.). Gratis op te halen van internetpagina www.velpe-mene.be.

In 1999/2000 werd het 60 ha grote Natuurpuntreservaat Rosdel nabij

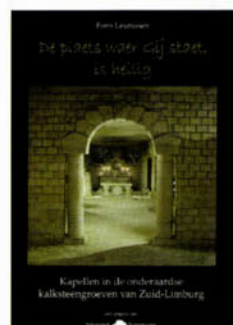
Hoegaarden in Vlaanderen generaliseerd vanuit voordien intensief agrarisch bewerkte akkers. Het daarop volgende verschralingsbeheer leidde tot schitterende botanische resultaten met soorten als Paardenbloemstrepzaad en Bijenorchis. Op enkele plaatsen werden ook akkers ecologisch beheerd, waar nu soorten groeien als Groot spiegelklokje en Spiesleeuwenbek. In 2003 startte een groep vrijwilligers onderzoek naar de ongewervelden van dit reservaat in deze Vlaamse leemstreek. Hiertoe werden spinnen, loopkevers en mieren met behulp van loopvallen op zeven locaties in het reservaat geïnventariseerd. Het verslag bevat een uitgebreide beschrijving van dit onderzoek. Naast een korte beschrijving van de methode en onderzoekslocaties, bevat het rapport een uitgebreide beschrijving van de gevonden soorten. Maar liefst 17 soorten loop-

kevers, 17 soorten spinnen en twee soorten mieren van de Vlaamse Rode lijst werden aangetroffen. Ook worden de onderzoekslocaties onderling vergeleken. Het rapport besluit met een vergelijk van gelijkaardig onderzoek elders in Vlaanderen, waaronder een akkerrand aan de rand van het leemplateau aan de bovenrand van de helling van de Tiendenberg in Kanne.

LEUNISSEN, F., 2006. *De plaats waar gij staet, is heilig. Kapellen in de onderaardse kalksteengroeven van Zuid-Limburg.*

Uitgeverij Silvertant enterprises, Maastricht (296 pp., groot formaat, hardcover, gebonden). ISBN 978-90-805212-6-1. Prijs € 59,90 (exclusief verzendkosten). U kunt intekenen voor de derde druk via: onderaardse.kapellen@gmail.com. Bij voldoende intekeningen, zal de derde druk

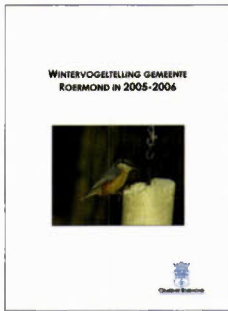
verschijnen. Nadere informatie is te verkrijgen via het eerder genoemd e-mailadres.

Deze publicatie is het resultaat van zo'n tien jaar onderzoek naar de geschiedenis van vijftien onderaardse kapellen van Zuid-Limburg. Van elke kapel worden de ontstaansgeschiedenis, bouwhistorie, vormgeving en historiografie beschreven. Het ontstaan van elke kapel wordt daarbij in een bredere, soms zelfs

internationale, historische context geplaatst. Aan bod komen de schuilkerkjes uit de Franse tijd, de kapellen uit de Tweede Wereldoorlog, de Ceciliakapel van de Romeinse Katakomben in Valkenburg en de kapellen die door de creativiteit van kunstzinnige paters en broeders ontstonden. Verder wordt aandacht besteed aan de op instorten gedoemde kapel in de Leraarsgroeve en enkele door de cementindustrie verdwenen kapellen. Verder staan talloze opmerkelijke citaten uit zeldzame oude gepubliceerde bronnen, dagboeken en brieven opgenomen. Ruim tweehonderd kleurenfoto's, gemaakt door een team van ervaren groeefotografen, vijftien overzichtelijke plattegronden, historische zwart-wit foto's en oude prenten maken onderdeel uit van het boek.

HEIJGERS, H.W.G., F.W. DE BRUIJN & H.J.M. CLUYPERS, 2007. *Wintervogeltellingen gemeente Roermond 2005-2006*. Gemeente Roermond, Roermond (40 pp., A4). Meer informatie via het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap (tel. 0475-386470).

Het stedelijk gebied van Roermond vormt een betrekkelijk blank gebied wat betreft natuurgegevens. Daarom is de gemeente Roermond actief bezig deze gegevens aan te vullen door het uitvoeren van telprojecten. Daarom werd de inwoners van Roermond gevraagd om in het winterseizoen 2005/2006 de wintervogels in hun tuin te tellen. Maar liefst 116 inwoners namen deel aan dit project. Aan de deelnemers werd een waarnemingsformulier en een zoekkaart met wintervogels verstrekt. Er werd gedurende twee telperiodes op verschillende manieren geteld. In totaal werden 1.444 tellingen verricht en 36.689 vogels geteld. De top drie van de waargenomen soorten is de Merel, Koalmee en Huismus. Opvallend is dat de Pimpelmees op de vijfde plek staat, terwijl deze landelijk op nummer drie staat. De Vink doet het landelijk beter, maar daarentegen is de Heggenmus in Roermond beter

vertegenwoordigd. Tijdens de wintervogeltelling werden drie soorten van de Rode lijst waargenomen, namelijk Huismus, Groene specht en Kerkuil. In het rapport worden de resultaten van de telling beschreven. Eveneens treft u er de verspreidingskaartjes van de tien meest getelde vogelsoorten aan. Van deze soorten is ook een korte karakterschets opgenomen.

Entomologische berichten 67 (6). Speciaal nummer Agrobiodiversiteit. Nuten natuur.

Nederlandse Entomologische Vereniging, Wezep (284 pp., kleur). Enkele artikelen zijn vanaf internet als pdf-bestand op de halen (zoeken op woorden uit de titel). Meer informatie op de internetpagina www.nev.nl.

Deze speciale uitgave van de Entomologische berichten is geheel besteed aan agrobiodiversiteit. Deze term staat voor de biodiversiteit op en rond landbouwbedrijven. Het behoud en de bevordering van de agrobiodiversiteit is niet alleen van belang vanuit natuurdoelstellingen, maar zeker ook in het belang van natuurlijke plaagbestrijding op de agrarische percelen zelf. In 27 artikelen, een inleiding en een afsluitende Engelstalige synthese wordt niet alleen ingegaan op bepaalde groepen insecten en spinnen als plaagbestrijders, maar ook op het belang van landschapselementen hierbij. Verschillende soortgroepen, zoals zweefvliegen, sluiswespen en oorwormen, komen in de artikelen aan bod. Zo is onderzocht hoeveel Nederlandse insectensoorten afhankelijk zijn van het agrarische landschap en wat de invloed is van de nabijheid van natuurgebied op bijen en zweefvliegen in agrarische gebieden. De groenblauwe dooradering van het landbouwgebied blijkt bij agrarische biodiversiteit een belangrijke rol te spelen. Aandacht krijgen daarom ook agrarisch natuurbeheer, akkerranden en andere landschapselementen als leefgebieden voor natuurlijke vijanden, de zogenaamde plaagon-

derdrukkende landschappen. Ook wordt in enkele artikelen ingegaan op de rol die de bedrijfsvoering hierbij speelt.

LOVEN, T., 2007. *Zeldzame en schaarse broedvogels van Nederweert in 2006*.

Vogelwerkgroep Nederweert, Nederweert (88 pp., A4, zwart-wit). Meer informatie is te vinden op internetpagina www.vogelwerkgroepnederweert.nl.

In de gemeente Nederweert wordt sinds 1994 onderzoek gedaan naar het voorkomen van kolonie-, zeldzame en schaarse broedvogels. Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens de landelijk gestandaardiseerde en door het SOVON gehanteerde methode. Voor het onderzoek is de gemeente in 18 telgebieden opgedeeld van 80 tot 750 ha, waarvan sommige zijn opgedeeld. De Grote Peel wordt niet onderzocht. Het rapport opent met een beschrijving van de gehanteerde methode, de onderzochte soorten, de weersomstandigheden in 2006 en een beschrijving van de landschappelijke ontwikkelingen in het aan het onderzoeksjaar voorafgaande jaar. Ook wordt hier een inleiding tot de soortteksten gegeven. Deze teksten vormen het grootste onderdeel van het rapport (75 pagina's). Van elke soort wordt de situatie in de periode 1994 tot en met 2005 beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de waarnemingen van de soort in het telgebied in 2006. Veelal wordt het een en ander verduidelijkt door een grafiek, kaart en/of tabel. De circa 80 soortteksten worden vooraf gegaan door een kort overzicht van status, trend, presentie en biotoop van de soort in het onderzoeksgebied.

PETERS, B. & G. KURSTJENS, 2007. *Rivierenland in ontwikkeling. Deel II: Resultaten van natuurontwikkeling in het rivierengebied*.

Bureau Drift/Kurstjens Ecologisch adviesbureau, Berg en Dal/Beek-Ubbergen (162 pp., kleur). Het rapport

is voor € 35,- (exclusief verzendkosten) te bestellen bij G. Kurstjens (tel. 024-3223180; g.kurstjens@planet.nl).

Dit rapport beschrijft de ecologische resultaten van tien natuurontwikkelingsprojecten in het rivierengebied, vijf in het Maasdal en vijf langs de Rijnakken. Via uitgebreid literatuuronderzoek zijn alle beschikbare gegevens verzameld van flora en diverse faunagroepen uit de periode vanaf 1970 tot aan de uitvoering van een natuurontwikkelingsproject en de periode na uitvoering ervan. De resultaten laten zien dat de natuurwaarden in de onderzochte gebieden sterk zijn toegenomen. Vooral de stroomdalflora, de soorten van pioniersituaties en rivierdalruigten profiteren sterk van de natuurontwikkeling. Ook broedvogels van oobossen en oeverwalgraslanden zijn doorgaans toegenomen. Libellen van zowel stromend als stilstaand water doen het goed en enkele dagvlindersoorten laten een positieve trend zien. Vissen profiteren duidelijk van de nevengeulen. Ook de Bever doet het goed. Nieuwvestiging van amfibieën heeft echter nog niet plaatsgevonden en soms zijn enkele specifieke soorten lokaal achteruitgegaan door een onvoldoende doorzichte inrichting. Het rapport zet alle resultaten per gebied op een rij. Voor Limburg zijn dat Proefproject Meers, De Rug, Koningsteen en Barbaraweed. Naast flora en fauna wordt aandacht besteed aan de processen die een rol hebben gespeeld bij herstel.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met korte inhoudsbeschrijving en bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. 'recent verschenen'. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen.

De meeste in deze rubriek besproken rapporten kunnen worden ingezien op het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (tel. 0475-386470).